

Sygn. akt I UK 299/19

POSTANOWIENIE

Dnia 6 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania L.G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 6 października 2020 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 12 marca 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 12 marca 2019 r. oddalił apelację wniesioną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w P. z dnia 13 czerwca 2018 r., którym zmieniono decyzję organu rentowego z dnia 5 października 2017 r. i przyznano ubezpieczonemu L. G. prawo do emerytury od dnia 7 września 2017 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 12 marca 2019 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest art. 184 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 32 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i § 4 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku

emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 września 1979 r. (jednolity tekst: Dz.U. z 1979 r. Nr 18, poz. 111) i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 września 1979 r. w sprawie szczegółowych uprawnień żołnierzy i osób spełniających zastępczo obowiązek służby wojskowej oraz członków ich rodzin.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego dotyczącego stosowania art. 108, art. 120 i art. 125 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie zaliczania okresu służby wojskowej do uprawnień z tytułu ubezpieczeń społecznych, w tym zaliczenia tego okresu do okresu pracy w szczególnych warunkach.

Skarżący podniósł przy tym, że przepis regulujący uprawnienia pracowników powołanych do odbycia służby wojskowej był wielokrotnie zmieniany. Zmieniała się treść i numeracja przepisu, zmieniły się także przepisy wykonawcze regulujące szczegółowo uprawnienia osób powołanych do odbycia służby wojskowej. Ustawodawca, określając uprawnienia pracowników, posługiwał się pojęciami nieostrymi, nie definiując tych pojęć. W art. 108 ustawy użyto pojęcia „wszelkie uprawnienia związane z zatrudnieniem”. Z kolei art. 120 ustawy (w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 września 1979 r.) posługuje się pojęciem „w zakresie uprawnień wynikających z Kodeksu pracy oraz przepisów szczególnych”. Podobną treść ma także art. 125 ustawy. Użyte pojęcia sugerują zatem, że uprawnienia pracowników powołanych do odbycia służby wojskowej są uprawnieniami ze stosunku pracy, a nie stosunku ubezpieczenia społecznego, tym bardziej, że uprawnienia „emerytalno-rentowe” są wymienione w art. 120 ust. 3 i art. 125 ust. 3 ustawy. Niezależnie od zmiany treści powołanych przepisów zmieniły się także przepisy wykonawcze i zakres uprawnień osób powołanych do odbycia służby wojskowej.

Skarżący przyznał równocześnie, że jest mu znane bardzo obszerne orzecznictwo Sądu Najwyższego i sądów powszechnych dotyczące zaliczania służby wojskowej do okresu pracy w szczególnych warunkach, jednakże w

niniejszej sprawie spór dotyczy okresu od dnia 1 września 1979 r., to jest okresu, w którym został zmieniony art. 120 ustawy i weszło w życie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 września 1979 r. w sprawie szczegółowych uprawnień żołnierzy i osób pełniących zastępczo obowiązek służby wojskowej oraz członków ich rodzin, które ograniczyło uprawnienia pracowników.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada również przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze oznacza to w praktyce,

że zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468). Nie występuje natomiast w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) ani nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003r., I PK 230/02, OSNAPiUS – wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów przede wszystkim z tej przyczyny, że przedstawiony w tym wniosku problem, nazwany istotnym zagadnieniem prawnym, został już

rozstrzygnięty w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego, również w odniesieniu do zaliczania służby wojskowej do okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze odbywanej przez ubezpieczonych w czasie od dnia 1 września 1979 r.

Jak wyjaśnił bowiem Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 marca 2013 r., I UK 544/12 (LEX nr 1383246), pierwotnie kwestię tę regulował art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony (Dz.U. z 1967 r. Nr 44, poz. 220). Okres odbytej zasadniczej lub okresowej służby wojskowej zaliczał się wówczas do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem pracowników, którzy po odbyciu tej służby podjęli zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym byli zatrudnieni przed powołaniem do służby albo w tej samej gałęzi pracy. Szczegółowe zasady zaliczania zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia zostały ustalone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz.U. Nr 44, poz. 318 ze zm.). Zgodnie z jego § 5 ust. 1, żołnierzowi, który podjął zatrudnienie po odbyciu służby, wliczało się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Podkreślenia wymaga, że na wskazanych warunkach okres zasadniczej służby wojskowej podlegał zaliczeniu „do okresu zatrudnienia, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem”. Należy zaś uznać, że „wszelkie uprawnienia związane z zatrudnieniem” to także uprawnienia wynikające z ubezpieczenia społecznego, a więc okres zasadniczej służby wojskowej zaliczony na wskazanych warunkach do okresu zatrudnienia (stosunku pracy) trzeba traktować w prawie ubezpieczeń społecznych tak, jak okres podlegania ubezpieczeniu z tytułu stosunku pracy. Potwierdza to odwołanie się do wykładni historycznej. Przepis art. 108 ust. 2 ustawy o powszechnym obowiązku obrony został nieznacznie zmieniony z dniem 1 stycznia 1975 r. przez art. X pkt 2 lit. c ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Przepisy wprowadzające Kodeks pracy, Dz.U. Nr 24, poz. 142 z późn. zm.) i zgodnie z jego nowym brzmieniem, czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wliczał się pracownikowi do

okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby. Poważniejsza zmiana nastąpiła w brzmieniu przepisów ujętym w tekście jednolitym (Dz.U. z 1979 r. Nr 18, poz. 111). Zmianie uległa numeracja poszczególnych jednostek redakcyjnych ustawy, a także brzmienie niektórych przepisów. W myśl art. 120 ust. 1, pracownikowi, który w ciągu trzydziestu dni od zwolnienia z zasadniczej lub okresowej służby wojskowej podjął pracę, czas odbywania służby wojskowej wliczał się do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął pracę, w zakresie wszelkich uprawnień wynikających z Kodeksu pracy oraz przepisów szczególnych. Jednocześnie pracownikowi, który podjął pracę lub złożył wniosek o skierowanie do pracy po upływie trzydziestu dni od zwolnienia ze służby wojskowej, czas odbywania służby wliczał się do okresu zatrudnienia tylko w zakresie wymiaru urlopu wypoczynkowego i wysokości odprawy pośmiertnej oraz uprawnień emerytalno-rentowych (art. 120 ust. 3). Analiza systematyczna tego brzmienia prowadzi do wniosku, że w dalszym ciągu „wszelkie uprawnienia wynikające z przepisów szczególnych” (art. 120 ust. 1) to także uprawnienia emerytalno-rentowe. Skoro okres zasadniczej służby wojskowej wliczał się do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień emerytalno-rentowych pracownikowi, który podjął pracę po upływie trzydziestu dni od zwolnienia ze służby wojskowej (art. 120 ust. 3), to tym bardziej był wliczany w tym zakresie pracownikowi, który zachował ten termin (art. 120 ust. 1). Pomimo kolejnych, licznych zmian redakcyjnych ustawy o powszechnym obowiązku obrony, w dalszym ciągu obowiązywało zawarte w art. 120 ust. 1 i 3 ustawy „wliczanie” okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień emerytalno-rentowych. Zostało ono usunięte dopiero z dniem 21 października 2005 r. Wówczas wszedł w życie art. 1 pkt 39 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o służbie zastępczej (Dz.U. Nr 180, poz. 1496), który nadał nową treść między innymi art. 120 ust. 3 ustawy. Zgodnie z tym brzmieniem, które obowiązuje do chwili obecnej, pracownikowi, który podjął pracę po upływie trzydziestu dni od dnia zwolnienia z czynnej służby wojskowej, czas odbywania tej

służby wlicza się do okresu zatrudnienia wymaganego do nabycia lub zachowania uprawnień wynikających ze stosunku pracy, z wyjątkiem uprawnień przysługujących wyłącznie pracownikom u pracodawcy, u którego podjęli pracę.

Wymaga również podkreślenia, że opisane wyżej stanowisko, zgodnie z którym okres odbytej czynnej (zasadniczej) służby wojskowej przez pracownika zatrudnionego poprzednio w szczególnych warunkach pracy, który po zakończeniu tej służby zgłosił swój powrót do tego zatrudnienia, traktuje się tak samo jak wykonywanie takiej pracy, a skoro okres ten podlega zaliczeniu do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień uzależnionych od ilości lat pracy w szczególnych warunkach, to uwzględnia się go także do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, był wyrażany także w kolejnych wyrokach Sądu Najwyższego na gruncie pierwotnie art. 108, a następnie art. 120 i art. 125 oraz ponownie art. 120 ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (por. między innymi wyroki: z dnia 22 października 2009 r., I UK 126/09, OSNP 2011 nr 7-8, poz. 12; z dnia 25 stycznia 2010 r., I UK 239/09, LEX nr 577820; z dnia 25 lutego 2010 r., II UK 215/09, OSNP 2011 nr 15-16, poz. 219; z dnia 25 lutego 2010 r., II UK 219/09, LEX nr 590248; z dnia 17 maja 2012 r., I UK 399/11, LEX nr 1211140; z dnia 24 maja 2012 r., II UK 265/11, LEX nr 1227192; z dnia 4 grudnia 2013 r., II UK 217/13, LEX nr 1408682; z dnia 8 kwietnia 2014 r., II UK 424/13, LEX nr 1466629; z dnia 3 sierpnia 2016 r., I UK 283/15, LEX nr 2148646 oraz z dnia 18 kwietnia 2018 r., III UK 57/17, LEX nr 2497579). Nawet pobieżna lektura pisemnych motywów zaskarżonego wyroku wyraźnie wskazuje zaś, że Sąd drugiej instancji uwzględnił taki kierunek wykładni w ramach oceny prawnej ustalonego przez siebie stanu faktycznego sprawy.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że skarżący nie wykazał potrzeby merytorycznego rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji postanowienia.